

Dariusz Iwański, *The Dynamics of Job's Intercession*, Analecta Biblica 161, Pontificio Istituto Biblico, Roma 2006, ss. 391

Na biblijnym rynku wydawniczym ukazała się niedawno książka młodego biblisty polskiego, który ukończył studia na Papieskim Instytucie Biblijnym i Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Przez kilka lat pracował później w USA, wykładając biblistykę na jednym z tamtejszych uniwersytetów. Praca ks. Dariusza Iwańskiego nosi tytuł: *The Dynamisc of Job's Intercession*. Przedmiotem badań autora jest Księga Hioba, a w niej zainteresują go przede wszystkim

kim wypowiedzi Hioba mające charakter wstawienniczy. Tematyka ta, dotychczas częściowo opracowana już w różnych aspektach, została przez autora ujęta w inny, nowatorski sposób.

Poza wykazem skrótów, bibliografią, wstępem i zakończeniem praca zawiera trzy zasadnicze części. Ich tytuły to kolejno: *Unity of the Book and Integrity of Job*, *Sin – Mediator – Atonement*, *The Dynamics of Job's Intercession*. Księga Hioba należy do najbardziej intrygujących dzieł Biblii hebrajskiej. Od wieków inspirowała egzegetów do coraz to nowych badań i poszukiwań. Ilość literatury egzegetycznej na temat tej księgi jest imponująca. Coraz trudniej znaleźć temat, który byłby jeszcze nieopracowany. Praca ks. Dariusza Iwańskiego dotyczy kwestii wstawiennictwa Hioba i jego znaczenia dla całości księgi. Autor stawia tezę, że wstawiennictwo Hioba w Epilogu jest bardzo dynamiczne i ma dwa wymiary – horyzontalny i wertykalny. Widziane w takiej perspektywie znacznie wzbogaca nasze rozumienie całości dzieła. Wykazanie tej tezy jest zasadniczym celem rozprawy.

W swych badaniach nad tekstem ks. Iwański tekstem zaadaptował holistyczne podejście do tekstu, które obecnie dominuje w literaturze przedmiotu. Autor analizuje teksty metodą narracyjną, ale dla pełności obrazu uzupełnia swe obserwacje o niezbędne elementy tradycyjnej metody historycznokrytycznej.

Cała praca podzielona jest na trzy duże części. W części pierwszej autor omawia ważne kwestie dotyczące jedności księgi oraz prawości (doskonałości) Hioba. Wydaje się, że obie te kwestie są nierozzerwalnie ze sobą związane. Ks. Iwański najpierw przedstawia i poddaje krytycznej ocenie twierdzenia zwolenników i przeciwników jedności księgi. Ostatecznie przekonuje do przyjęcia argumenty przemawiających za jednością księgi, bo nawet jeśli miała ona kilku autorów, to i tak liczy się zamysł ostatniego z nich, który odpowiedzialny jest za obecną kompozycję. W części pierwszej autor zajmuje się również przymiotami Hioba, ukazując ich społeczny i religijny wymiar (Hi 1,1.8; 2,3). Ks. Iwański udowadnia, że prawość (doskonałość) Hioba była niezachwiana, nie tylko w prologu, ale też pozostała taką poprzez całą księgę, znajdując swe potwierdzenie w epilogu.

W części II, ks. Iwański kreśli tło dla wstawiennictwa Hioba. Zauważa najpierw bardzo interesującą zależność, która często przewija się w Biblii: grzech – mediacja – pokuta. Na tym tle chce ukazać, w jakim stopniu Hiob koresponduje z biblijnym przekonaniem, że każdy grzech wymaga pokuty oraz że w procesie „odpokutowywania” za przewiny mediacja (wstawiennictwo) innych osób wydaje się niezbędna. W tej części autor poświęca dużo uwagi analizie wierszy Hb 42,7-8, ukazując okoliczności, w których następuje wstawiennictwo Hioba za przyjaciółmi. Pośród najważniejszych problemów, jakie tu porusza, jest kwestia Bożego gniewu oraz istota grzechu, jaki Bóg przypisał przyjaciołom. Bardzo

ważką kwestią poruszoną w tym kontekście jest również *rib*, czyli „kontrowersja”, której logika jest wszechobecna w dialogach.

W części trzeciej autor skupia się już wyłącznie na wstawiennictwie Hioba w Epilogu (42:10). Najpierw omawia on kwestię prawości Hioba, która dość nieoczekiwanie doznaje rehabilitacji w epilogu. Następnie analizuje sprawę mówienia przez Hioba prawdy odnośnie do Boga. Pokazuje on, że Hiob rzeczywiście zyskał nowe spojrzenie na sprawy życia i stworzonego świata. Ta nowa perspektywa, a także niezachwiana prawość wydają się być naturalnym tłem dla wstawiennictwa Hioba w epilogu. Aby mieć jeszcze pełniejszy ogląd całości, ks. Iwański proponuje, aby spojrzeć na Hioba w kontekście innych słynnych wstawienników Biblii hebrajskiej: Abrahama, Mojżesza i Jeremiasza.

Wreszcie, autor analizuje wstawiennictwo Hioba w epilogu – akcentując dwa jego wymiary: wertykalny i horyzontalny. W wymiarze wertykalnym pierwszym osiągnięciem wstawiennictwa Hioba (nawet zanim do niego doszło) jest odnowienie dobrej relacji z przyjaciółmi. Skąd to wiemy? Autor analizował wcześniej różne typy wstawiennictwa i zaobserwował, że osoba, która prosi o wstawiennictwo, musi być w dobrej relacji ze wstawiennikiem. Nierzadko osoba prosząca musi najpierw pozyskać sobie potencjalnego wstawiennika. Autor Księgi Hioba nie wspomina o odnowieniu relacji pomiędzy Hiobem i jego przyjaciółmi, ale jednocześnie jest to tak oczywiste w kontekście innych przykładów wstawiennictwa, że nie wymaga specjalnego komentarza. Paradoksalnie zatem sam fakt, że Hiob wstawiał się za swymi trzema przyjaciółmi w epilogu, mówi nam o pojednaniu, jakie nastąpiło pomiędzy Hiobem i jego przyjaciółmi.

Mówiąc o wertykalnym wymiarze wstawiennictwa Hioba, autor ma na myśli odnowienie relacji do Boga oraz ostateczne potwierdzenie prawości Hioba. Z wcześniejszych rozważań wynikało, że wstawiennikiem może być tylko osoba ciesząca się wyjątkową relacją z Bogiem oraz odznaczająca się równie wyjątkowymi cnotami. Sam fakt, że Bóg życzy sobie, aby to właśnie Hiob wstawiał się za przyjaciółmi, jest ostatecznym potwierdzeniem, że Hiob należy do grona wstawienników *par excellence*. Autor wydaje się wierzyć, że ukazanie zarówno horyzontalnego, jak i wertykalnego wymiaru wstawiennictwa Hioba znacząco wpływa na nasze rozumienie dynamiki całego dramatu – nie tylko jego części narracyjnej.

Ks. Iwański operuje poprawnym i bogatym słownictwem, język rozprawy jest naukowy, aczkolwiek zrozumiały. Przejrzystość i zrozumiałość stylu jest dużym walorem pracy. Zwłaszcza części rozprawy poświęcone wyjaśnieniu tekstu pisane są barwnym, lecz precyzyjnym językiem. Taki styl bardzo ułatwia lekturę, a jednocześnie odznacza się walorem naukowości.